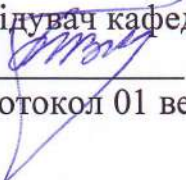

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту ім. І. А. Маркіної

ЗАТВЕРДЖЕНО КАФЕДРОЮ

Завідувач кафедри

 Тетяна ВОРОНЬКО-НЕВІДНИЧА

(протокол 01 вересня 2025 р. № 1)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

Управління витратами

освітньо-професійна програма «Менеджмент підприємства»

спеціальність 073 Менеджмент

галузь знань 07 Управління та адміністрування

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Полтава
2025–2026 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління витратами» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Менеджмент підприємства» спеціальності 073 Менеджмент.

Мова викладання державна.

Розробник:

Собчишин В., доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної, к. е. н.

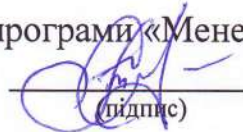
1 вересня 2025 року

(підпис)

Віталій СОБЧИШИН

Погоджено гарантом освітньої програми «Менеджмент підприємства»

1 вересня 2025 року

(підпис)

Тетяна САЗОНОВА

Схвалено радою з якості вищої освіти спеціальності «Менеджмент»

протокол 1 вересня 2025 року № 1

Голова ради з якості вищої освіти
спеціальності

(підпис)

Тетяна САЗОНОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма здобуття освіти	Заочна форма здобуття освіти
Загальна кількість годин	120	120
Кількість кредитів	4	4
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Обов'язкова	Обов'язкова
Рік навчання (шифр курсу)	2 (073Мен_бд_2024)	2 (073Мен_бз_2024)
Семестр	III	IV
Лекції (годин)	26	6
Практичні (годин)	14	4
Самостійна робота (годин)	80	110
у т. ч. індивідуальні завдання (контрольна робота), годин	-	30
Форма семестрового контролю	Екзамен	Екзамен

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Сформувати систему теоретичних знань із питань управління витратами та практичних навичок обґрунтування й реалізації ефективних управлінських рішень щодо оптимізації та мінімізації витрат.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

«Менеджмент», «Економіка підприємства», «Статистика».

4. Компетентності:

- загальні:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 9. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

- спеціальні (фахові):

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК 18. Здатність ефективно управляти витратами та ризиками підприємства, організації, в т. ч. агропродовольчої сфери.

5. Програмні результати навчання:

РН 4. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.

РН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

РН 19. Вміти приймати рішення щодо ефективного управління витратами в умовах невизначеності, в т. ч. для аграрних підприємств.

Співвідношення програмних результатів навчання

із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання (визначений освітньою програмою)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
РН 4. Демонструвати навички виявлення	Розуміти сутність витрат і знати їх класифікацію; знати та розуміти систему управління витратами на підприємстві;

Програмний результат навчання (визначений освітньою програмою)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
проблеми та обґрунтування управлінських рішень	вміти проводити аналіз витрат за видами, а також сукупних витрат за допомогою різних методів аналізу для обґрунтування управлінських рішень; розуміти основи калькулювання собівартості та вміти використовувати його результати в управлінні витратами; знати порядок бюджетування як складової системи управління витратами
РН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації	Вміти здійснювати оперативне та стратегічне управління витратами
РН 19. Вміти приймати рішення щодо ефективного управління витратами в умовах невизначеності, в т. ч. для аграрних підприємств	Вміти використовувати аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування управлінських рішень; вміти оптимізовувати витрати, пов'язані з активами та пасивами підприємства; вміти управляти інвестиційними витратами, обґрунтовувати доцільність реалізації проєктів; вміти здійснювати контроль витрат на різних рівнях управління та вміти стимулювати економію ресурсів

6. Методи навчання і викладання

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: словесні (лекція, пояснення, бесіда), наочні (ілюстрування), практичні (практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою).

Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: формування пізнавальних інтересів (метод використання життєвого досвіду, навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації, метод відповідей на запитання і опитування думок здобувачів вищої освіти), стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності (роз'яснення мети навчальної дисципліни, висування вимог до вивчення дисципліни, заохочення, оперативний контроль, вказування на недоліки, зауваження).

Інноваційні та інтерактивні методи навчання: інтерактивні (проєктування професійних ситуацій), комп'ютерні, мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій).

Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: усного контролю (опитування, бесіда), письмового контролю (самостійна робота), самоконтролю (самоаналіз, визначення пріоритетних напрямів власного навчального процесу).

7. Програма навчальної дисципліни:

- Тема 1. Сутнісна характеристика витрат та їх класифікація
- Тема 2. Система управління витратами на підприємстві
- Тема 3. Собівартість та її калькулювання як основа управління витратами
- Тема 4. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування управлінських рішень
- Тема 5. Оптимізація витрат, пов'язаних із активами та пасивами підприємства
- Тема 6. Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів
- Тема 7. Бюджетування як складова системи управління витратами
- Тема 8. Управління інвестиційними витратами
- Тема 9. Оперативне та стратегічне управління витратами

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма (073Мен_бд_2024)				заочна форма (073Мен_бз_2024)			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с. р.		л	п	с. р.
Тема 1. Сутнісна характеристика витрат та їх класифікація	12	2	2	8	12	2		10
Тема 2. Система управління витратами на підприємстві	12	4		8	12			12
Тема 3. Собівартість та її калькулювання як основа управління витратами	12	2	2	8	12			12
Тема 4. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування управлінських рішень	14	4	2	8	14	2		12
Тема 5. Оптимізація витрат, пов'язаних із активами та пасивами підприємства	16	4	2	10	16	2	2	12
Тема 6. Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів	12	2		10	12			12
Тема 7. Бюджетування як складова системи управління витратами	12	2	2	8	12			12
Тема 8. Управління інвестиційними витратами	16	4	2	10	16		2	14
Тема 9. Оперативне та стратегічне управління витратами	14	2	2	10	14			14
У т. ч. індивідуальні завдання (контрольна робота)	х	х	х	х	30	х	х	30
Усього годин	120	26	14	80	120	6	4	110

8. Теми семінарських занять (не передбачено навчальним планом)

Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин	
	денна форма (073Мен_бд_2024)	заочна форма (073Мен_бз_2024)
Тема 1. Сутнісна характеристика витрат та їх класифікація	2	
Тема 2. Система управління витратами на підприємстві		
Тема 3. Собівартість та її калькулювання як основа управління витратами	2	
Тема 4. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування управлінських рішень	2	
Тема 5. Оптимізація витрат, пов'язаних із активами та пасивами підприємства	2	2
Тема 6. Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів		
Тема 7. Бюджетування як складова системи управління витратами	2	
Тема 8. Управління інвестиційними витратами	2	2
Тема 9. Оперативне та стратегічне управління витратами	2	
Разом	14	4

Теми лабораторних занять (не передбачено навчальним планом)

9. Теми самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин	
	денна форма (073Мен_бд_2024)	заочна форма (073Мен_бз_2024)
Тема 1. Сутнісна характеристика витрат та їх класифікація	8	10
Тема 2. Система управління витратами на підприємстві	8	12
Тема 3. Собівартість та її калькулювання як основа управління витратами	8	12
Тема 4. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування управлінських рішень	8	12
Тема 5. Оптимізація витрат, пов'язаних із активами та пасивами підприємства	10	12
Тема 6. Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів	10	12
Тема 7. Бюджетування як складова системи управління витратами	8	12
Тема 8. Управління інвестиційними витратами	10	14
Тема 9. Оперативне та стратегічне управління витратами	10	14
У т. ч. індивідуальні завдання (контрольна робота)	-	30
Разом	80	110

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти спрямована на закріплення теоретичного матеріалу й практичних навичок. Цей вид роботи реалізується шляхом самостійного виконання здобувачем вищої освіти індивідуального завдання в позааудиторний час: контрольної роботи для здобувачів заочної форми здобуття освіти.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання / Результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
РН 4. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень	Опитування, виконання завдань на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, екзамен
РН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації	
РН 19. Вміти приймати рішення щодо ефективного управління витратами в умовах невизначеності, в т. ч. для аграрних підприємств	

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним результатом навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль і підсумкова оцінка рівня досягнення результатів навчання.

Схема нарахування балів із навчальної дисципліни

денна форма здобуття освіти

Назва теми / форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Екзамен	
Тема 1. Сутнісна характеристика витрат та їх класифікація	2	4	4	x	10

Тема 2. Система управління витратами на підприємстві			5	х	5
Тема 3. Собівартість та її калькулювання як основа управління витратами	2	4	4	х	10
Тема 4. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування управлінських рішень	2	4	4	х	10
Тема 5. Оптимізація витрат, пов'язаних із активами та пасивами підприємства	2	4	4	х	10
Тема 6. Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів			5	х	5
Тема 7. Бюджетування як складова системи управління витратами	2	4	4	х	10
Тема 8. Управління інвестиційними витратами	2	4	4	х	10
Тема 9. Оперативне та стратегічне управління витратами	2	4	4	х	10
Екзамен	х	х	х	20	20
Разом	14	28	38	20	100

заочна форма здобуття освіти

Назва теми / форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи (контрольна робота)	Екзамен	
Тема 1. Сутнісна характеристика витрат та їх класифікація				х	
Тема 2. Система управління витратами на підприємстві				х	
Тема 3. Собівартість та її калькулювання як основа управління витратами				х	
Тема 4. Аналіз системи «витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування управлінських рішень				х	
Тема 5. Оптимізація витрат, пов'язаних із активами та пасивами підприємства	5	10		х	15
Тема 6. Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів				х	
Тема 7. Бюджетування як складова системи управління витратами				х	
Тема 8. Управління інвестиційними витратами	5	10		х	15
Тема 9. Оперативне та стратегічне управління витратами				х	
Контрольна робота	х	х	50	х	50
Екзамен	х	х	х	20	20
Разом	10	20	50	20	100

Шкала та критерії оцінювання

- опитування:

денна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	Відповіді правильні, супроводжуються практичними прикладами й власними роздумами з теми заняття, висока активність здобувача на занятті, що в сукупності відповідає високому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
1,5	Відповіді в цілому правильні, але містять незначні помилки, висока активність здобувача на занятті, що в сукупності відповідає достатньому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
1	Відповіді містять помилки, які є суттєвими й обумовлені недостатнім опануванням здобувачем навчального матеріалу, незначна активність здобувача на занятті, що в сукупності відповідає задовільному рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
0,5	Відповіді переважно/повністю неправильні або містять значні помилки, що характеризують рівень знань, який важко оцінити, пасивна поведінка здобувача на занятті, що в сукупності відповідає низькому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
0	Відповіді відсутні, пасивна поведінка здобувача на занятті, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

заочна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Відповіді правильні, супроводжуються практичними прикладами й власними роздумами з теми заняття, висока активність здобувача на занятті, що в сукупності відповідає високому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
4	Відповіді в цілому правильні, але містять незначні помилки, висока активність здобувача на занятті, що в сукупності відповідає достатньому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
3	Відповіді містять ряд помилок, які характеризують знання здобувача як середні, висока активність здобувача на занятті, що в сукупності відповідає середньому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
2	Відповіді містять помилки, які є суттєвими й обумовлені недостатнім опануванням здобувачем навчального матеріалу, незначна активність здобувача на занятті, що в сукупності відповідає задовільному рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
1 або 0,5	Відповіді переважно/повністю неправильні або містять значні помилки, що характеризують рівень знань, який важко оцінити, пасивна поведінка здобувача на занятті, що в сукупності відповідає низькому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
0	Відповіді відсутні, пасивна поведінка здобувача на занятті, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

- виконання завдань на практичних заняттях:

денна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
4	Усі завдання виконані правильно, усні відповіді повні та супроводжуються власними роздумами з теми заняття, висока активність здобувача на занятті, що в сукупності відповідає високому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
3	Усі завдання в цілому виконані правильно, але присутні незначні помилки, усні відповіді повні, висока активність здобувача на занятті, що в сукупності відповідає достатньому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
2	Виконані завдання й усні відповіді містять помилки, які є суттєвими та обумовлені недостатнім опануванням здобувачем навчального матеріалу, незначна активність здобувача на занятті, що в сукупності відповідає задовільному рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
1 або 0,5	Завдання виконані переважно/повністю неправильно або містять значні помилки, що відповідають рівню знань, який важко оцінити, усні відповіді неправильні, пасивна поведінка здобувача на занятті, що в сукупності відповідає низькому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
0	Завдання не виконані, усні відповіді відсутні, пасивна поведінка здобувача на занятті, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

заочна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
9–10	Усі завдання виконані правильно, усні відповіді повні та/або супроводжуються власними роздумами з теми заняття, висока активність здобувача на занятті, що в сукупності відповідає високому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
7–8	Усі завдання в цілому виконані правильно, але присутні незначні помилки, усні відповіді повні, висока активність здобувача на занятті, що в сукупності відповідає достатньому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
5–6	Виконані завдання й усні відповіді містять ряд помилок, які характеризують знання здобувача як середні, висока активність здобувача на занятті, що в сукупності відповідає середньому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
3–4	Виконані завдання й усні відповіді містять помилки, які є суттєвими та обумовлені недостатнім опануванням здобувачем навчального матеріалу, незначна активність здобувача на занятті, що в сукупності відповідає задовільному рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
1–2	Завдання виконані переважно/повністю неправильно або містять значні помилки, що відповідають рівню знань, який важко оцінити, усні відповіді неправильні, пасивна поведінка здобувача на занятті, що в сукупності відповідає низькому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
0	Завдання не виконані, усні відповіді відсутні, пасивна поведінка здобувача на занятті, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

- виконання завдань самостійної роботи:

денна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
5 (4)	Завдання виконані правильно, повністю й вчасно, оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади та власні роздуми (узагальнення) з теми заняття, що в сукупності відповідає високому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
4 (3)	Завдання виконані повністю, вчасно, в цілому правильно (присутні неточності), є незначні помилки в оформленні, присутній креативний підхід в узагальненні матеріалу з теми заняття, що в сукупності відповідає достатньому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
3 (2)	У поданих завданнях відсутні власні узагальнення, є помилки (зокрема й в оформленні), які вказують на середній рівень опанування навчального матеріалу, або завдання здані невчасно, що в сукупності відповідає середньому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
2 (1)	Завдання виконані неповністю або з суттєвими помилками, які обумовлені недостатнім опануванням здобувачем навчального матеріалу, присутні помилки в оформленні та/або завдання здане невчасно, що в сукупності відповідає задовільному рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
1 (0,5)	Завдання виконані переважно/повністю неправильно або містять значні помилки, що відповідають рівню знань, який важко оцінити, в оформленні присутні суттєві помилки та/або завдання здані невчасно, що в сукупності відповідає низькому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
0	Завдання не виконані, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

заочна форма здобуття освіти

Для здобувачів заочної форми здобуття освіти завдання самостійної роботи – позааудиторна контрольна робота, що містить два теоретичних питання і одне практичне завдання, за виконання яких можна отримати 50 балів.

Кількість балів	Критерії оцінювання
41–50	Теоретичні питання розкриті повністю, практичне завдання виконане правильно, присутні власні роздуми (узагальнення) та/або аналіз, конкретні приклади; оформлення відповідає вимогам; контрольна робота здана вчасно, що в сукупності відповідає високому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
31–40	Теоретичні питання в цілому розкриті, практичне завдання виконане правильно, проте відсутні або в незначній мірі є власні роздуми (узагальнення), аналіз, конкретні приклади; оформлення відповідає вимогам; контрольна робота здана вчасно, що в сукупності відповідає достатньому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
21–30	У контрольній роботі відсутні власні роздуми (узагальнення), аналіз, конкретні приклади, є зауваження до повноти викладу матеріалу, помилки (зокрема й в оформленні), які вказують на середній рівень опанування теоретичного і практичного матеріалу, або контрольна робота здана невчасно, що в сукупності відповідає середньому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
11–20	У викладеному матеріалі теоретичних питань і виконаному практичному завданні є суттєві помилки або теоретична і практична частина контрольної роботи виконані неповністю; присутні помилки в оформленні та/або контрольна робота здана невчасно, що в сукупності відповідає задовільному рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

Кількість балів	Критерії оцінювання
1–10	Теоретичні питання викладені на низькому рівні, у виконаному практичному завданні допущені грубі помилки, що відповідають рівню знань, який важко оцінити, або контрольна робота виконана неправильно; в оформленні присутні суттєві помилки / оформлення не відповідає вимогам; контрольна робота здана невчасно, що в сукупності відповідає низькому рівню формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
0	Контрольна робота не виконана, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

- екзамен:

денна і заочна форми здобуття освіти

Формою семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти згідно з робочим і навчальним планом є екзамен, що складається з двох теоретичних питань і одного практичного завдання.

Вид завдання	Бали	Критерії оцінювання
для кожного теоретичного питання	0	Відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає змоги оцінити досягнення результатів навчання здобувача вищої освіти.
	1	Теоретичне питання розкрито на низькому рівні та/або допущені грубі помилки, що відповідають рівню досягнення результатів навчання, який важко оцінити.
	2	У відповіді на теоретичне питання прослідковується розуміння його змісту, однак допущені суттєві помилки та/або питання розкрито неповністю, що свідчить про задовільний рівень досягнення результатів навчання здобувачем вищої освіти.
	3	У відповіді на теоретичне питання відсутні власні роздуми (узагальнення), аналіз, конкретні приклади, є зауваження до повноти викладу матеріалу та/або несуттєві помилки у розкритті його змісту, що відповідає середньому рівню досягнення результатів навчання здобувачем вищої освіти.
	4	Теоретичне питання в цілому розкрито, проте відсутні або в незначній мірі є власні роздуми (узагальнення) / аналіз / конкретні приклади, що свідчить про достатній рівень досягнення результатів навчання здобувачем вищої освіти.
	5	Теоретичне питання розкрито повністю, присутні власні роздуми (узагальнення), аналіз, конкретні приклади, що свідчить про високий рівень досягнення результатів навчання здобувачем вищої освіти.
для практичного завдання	0	Відсутність розрахунку практичного завдання, що не дає змоги оцінити досягнення результатів навчання здобувача вищої освіти.
	1–2	Розрахунки практичного завдання та сформовані висновки переважно/ повністю неправильні або містять грубі помилки, котрі відповідають рівню знань, який важко оцінити, що свідчить про низький рівень досягнення результатів навчання здобувачем вищої освіти.
	3–4	У розрахунках практичного завдання та/або сформованих до нього висновках є суттєві помилки / висновки неповні, що свідчить про задовільний рівень досягнення результатів навчання здобувачем вищої освіти.
	5–6	У розрахунках практичного завдання та/або сформованих до нього висновках є несуттєві помилки / висновки закороткі, що свідчить про середній рівень досягнення результатів навчання здобувачем вищої освіти.
	7–8	Розрахунки практичного завдання та сформовані до нього висновки в цілому правильні, що свідчить про достатній рівень досягнення результатів навчання здобувачем вищої освіти.
	9–10	Розрахунки практичного завдання виконані правильно, на підставі чого сформовані обґрунтовані/в цілому обґрунтовані висновки, що свідчить про високий рівень досягнення результатів навчання здобувачем вищої освіти.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачено у процесі реалізації навчальної дисципліни

Мультимедійний проектор, персональний комп'ютер, мережа wi-fi, проекційний екран, АСУ ПДАУ, Moodle.pdau, Google Meet, електронна бібліотека ПДАУ (<https://lib.pdau.edu.ua>), Електронний репозитарій ПДАУ (<https://dspace.pdau.edu.ua>).

Перелік інструментів, обладнання, потрібного для вивчення навчальної дисципліни, забезпечує навчально-тренінгова лабораторія менеджменту кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної.

13. Політика навчальної дисципліни

- щодо термінів виконання та перескладання: практичні завдання, завдання самостійної роботи виконуються впродовж семестру відповідно до розкладу навчальних занять (лекцій, практичних) навчальної дисципліни. Завдання, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на 1 бал нижче. Перескладання результатів поточного й підсумкового контролю відбувається згідно з порядком повторного проходження контрольних заходів, визначеним Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті;

- щодо академічної доброчесності: виконання практичних завдань, завдань самостійної роботи, а також участь у науково-практичних конференціях із підготовкою тез доповідей має здійснюватися з дотриманням принципів академічної доброчесності, вимоги й інформація щодо якої наведені на сторінці «Академічна доброчесність» ПДАУ: <https://www.pdau.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>. Списування, зокрема й на екзамені (у т. ч. з використанням мобільних пристроїв), заборонене. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час виконання розрахунків із практичних завдань і завдань самостійної роботи, що їх передбачають;

- щодо відвідування занять: відвідування занять є обов'язковим. Не дозволяються пропуски занять і запізнення з неповажних причин;

- щодо зарахування результатів неформальної/інформальної освіти: здобувачі вищої освіти мають право на визнання і перезарахування результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті перед опануванням або в процесі опанування даного освітнього компоненту, відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету». Набуття відповідних результатів навчання можливе за підсумками самостійного опанування навчального матеріалу на різноманітних навчальних платформах онлайн-освіти (з документальним підтвердженням), участі у науково-практичних конференціях, тренінгах тощо. У разі виявлення факту плагіату у тезах результати навчання, набуті у неформальній освіті, не визнаються;

- щодо академічної мобільності: є можливість опанування даної навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між ПДАУ й закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи відповідно до «Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті».

- щодо оскарження результатів оцінювання: після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач вищої освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів у порядку, визначеному Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті.

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : затв. наказом М-ва фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00%23Text#Text>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. наказом М-ва фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13%23Text#Text>
3. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
4. Данилко В. К., Кушніренко О. М., Марченко К. С. Управління витратами : навч. посіб. Вид. 2-е, стер. – Київ : Каравела, 2024. – 215 с.
5. Марченко В. М. Управління витратами. Курс лекцій : навч. посіб. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2025. 270 с. URL: <https://surl.li/dhdufw>
6. Матвеева Н. М., Славута О. І. Управління витратами : навч. посіб. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 157 с. URL: <https://surl.cc/jpilk1>
7. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Н. С. Ситник та ін. ; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 724 с. URL: <http://surl.li/cppmbo>
8. Ющишина Л. О. Менеджмент ресурсів та витрат : курс лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 103 с. URL: <https://surl.lu/yxzxrl>

Допоміжні

1. Ахновська І. О., Болгов В. Є. Управління витратами : навч. посіб. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с. URL: <https://surl.lu/emhyib>
2. Жигалкевич Ж. М., Кам'янська О. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. 214 с. URL: <https://surl.li/yeafwl>
3. Кушнір О. К. Управління витратами : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Ковальчук О. В., 2020. 122 с. URL: <https://surl.lt/gzitiid>
4. Собчишин В. М. Залежність операційного важеля від змін у ціні й змінних витратах товару підприємства. *Фінанси, банківська система та страхування: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці України* : збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 2–3 березня 2020 р. Дніпро : ДДАЕУ, 2020. С. 168–170.
5. Собчишин В. М. Комплексне застосування критеріїв оптимізації структури капіталу на сільськогосподарському підприємстві. *Актуальні проблеми використання економічного потенціалу: держава, регіон, підприємство*: матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. конф. студентів і молодих учених, Бердянськ, 16–17 квітня. 2020 р. Київ : Талком, 2020. С. 152–155.
6. Собчишин В., Скуйбід В., Дереза Ю., Маркін А. Розвиток кадрового потенціалу в забезпеченні ефективності діяльності аграрного підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2024. Т. 336, № 6. С. 95–98. URL: <https://surl.li/xhgkml>
7. Pronko L., Puzyrova P., Sobchyshyn V., Varava L., Zakharov D., Vynogradova O. Innovative management of labour potential in the digitalization system of financial and economic security of the smart economy. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2025. № 1 (60), P. 554–569. URL: <https://surl.lt/isdfpv>
8. Pysarenko V., Bahan N., Sobchyshyn V., Gawrych R., Zuchowski I., Moshenets N. Sustainable development of agrarian innovation-oriented enterprises by the means of logistics management. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. № 3 (56), P. 533–547. URL: <http://surl.li/oqpxdz>

9. Sobchyshyn V., Drachuk S., Kirichenko N. Crisis management at enterprise: profit management. *Security management of the XXI century: national and geopolitical aspects. Issue 4* : collective monograph / in edition D. Diachkov. Prague : Nemoros s.r.o., 2022. P. 130–135. URL: <https://surl.li/meeyfg>

10. Vitaliy Sobchyshyn, Yana Drobotya. Management of enterprise's credit policy. International Conference on Economics, Accounting and Finance. Czech Republic, Prague, 2–4 Jule 2020. Tallinn : Scientific Center of Innovative Researches OÜ, 2020. P. 56.

Інформаційні ресурси

1. Інтернет-портал для управлінців. URL: <https://www.management.com.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Освітній хаб міста Києва. URL: <https://eduhub.in.ua/>
4. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
5. Українська студія онлайн-освіти. URL: <https://ed-era.com/>
6. Prometheus – найбільша платформа онлайн-курсів в Україні. URL: <https://prometheus.org.ua/>